

Wojciech Chudziak, Małgorzata Grupa, Paweł Gurtowski, Jerzy Olczak

---

Gronowo, gm. Lubicz, woj. toruńskie,
St. 1 i 2

Informator Archeologiczny : badania 23, 62-63

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

prawdopodobnie resztki rozebranej lub zniszczonej budowli romańskiej (przedromańskiej?). Pod gruzowiskiem odłożono płytką, nieregularną jamę wypełnioną głowicą zbitwiałym drewnem i fragmentami tynku z polichromią. Jama zawierała również liczne ubitki naczyń glinianych (XI — pocz. XII w.) oraz kości zwierzęce. Pod warstwą III, jamą i fundamentami nowożytnymi zalegał żółty, lekko gliniasty piasek (w-wa IV) stanowiący nasyp wału obronnego. Pod nasypem o miąższości około 0,7 m wystąpiły drewniane konstrukcje wału (głębokość 3,47 — 3,81 m). Z przyczyn technicznych zdołano osłonić tylko 13 poziomów belek. Następne — niższe poziomy konstrukcyjne zbadano przy zastosowaniu łwidra i wąskoprzestrzennego sondażu. W ten sposób zarejestrowano dalszych około 10 warstw belek (łącznie około 23 poziomów). Ślady po belkach występowały do głębokości 7,4 m. Wał zbudowano z belek o średnicy 15-20 cm ułożonych w systemie rusztowo-przekładkowym i obasypanych gliniastym piaskiem. Nie uchwycono dotąd krawędzi stoków zachodniego i wschodniego wału. Tym samym pozostaje nieznaną całkowitą szerokość jego podstawy. Stwierdzono ponadto obecność dwóch stosów wału: wschodniego położonego na osi NE — SW i zachodniego z odłożeniami dotąd tylko dwoma warstwami belek, położonego na osi N-S. Oba stopy są rozdzielone warstwą szarej próchnicy zawierającej znaczną ilość zaprawy podobnej do tej jaką odkryto w części wschodniej wykopu. Stos zachodni jest jak dotychczas słabo rozpoznany, gdyż jego zasadniczą część wykracza poza obszar dostępny obserwacji. Najmłodsze, nieliczne ułamki ceramiki znalezione w górnej partii stosu wschodniego datować można na 2 poł. X — XI w. W stosie W znajdowała się ceramika z około XI — pocz. XII w. (podobnie jak i w warstwie próchnicy z zaprawą rozdzielającą oba stopy). W wałe obronnym wystąpiły również kości zwierzęce.

Materiały znajdują się w M.P.P.P. w Gnieźnie.

Badania będą kontynuowane.

Grodzisk, gm. Grębków,
woj. śledzkie,
St. 1, grodzisko,
AZP: 55-75/— nie bad.

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadził mgr Wojciech Wróblewski, konsultowała doc. dr hab. Maria Miśkiewiczowa. Finansował WKZ w Siedlcach. Siódmy sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne (XI-XII w.).

Kontynuowano badania rozpoczęte w południowo-zachodnim narożniku grodziska w 1987 r. W miejscu domniemanej studni założony został wtedy wykop XI (o wymiarach 12,5 x 7 m), który w 1988 r. zawężono do powierzchni 40 m² (8 x 5 m). Poczynione tam obserwacje upoważniały do interpretacji ujawnionych nawarstwień jako śladów wkopu, o kształcie w przybliżeniu elipsowatym, o wymiarach ok. 3,5 x 5 m. Ulegał on stopniowej niwelacji co najmniej od okresu późnego średniowiecza, o czym świadczą znajdujący w warstwach zasypiskowych materiał zabytkowy, głównie ceramiczny.

W kwietniu 1989 r. w obrębie wykopu XI założona została sonda geologiczna, która ujawniła nawarstwienia wykazujące możliwość istnienia w tym miejscu podziemnego źródła. Wskazywałoby to na słuszność hipotezy zakładającej istnienie tu niegdyś studni.

Wyniki badań tylko częściowo pozytywnie zweryfikowały ten pogląd. Ujawniony układ nawarstwień wykazał bowiem słuszność tylko pierwszej części hipotezy roboczej. Badania wykopu XI ujawniły ślady ujęcia wody z tym, że nie była to studnia w klasycznym tego słowa znaczeniu.

Wyniki badań archeologicznych, skonfrontowane z analizą sondy geologicznej, uprawniają do wysunięcia twierdzenia, że w miejscu tym musiało się niegdyś znajdować źródło, ewentualnie dość płytko przepływająca podziemna żyła wodna. Miejsce to zostało sztucznie poszerzone i pogłębione, a dno powstałego w ten sposób niewielkiego zbiornika wodnego (ok. 1,8 m poniżej współczesnego poziomu gruntu), o stałym naturalnym zaizolaniu, zostało wybrukowane dużymi kamieniami polnymi. Zapewniało to użytkownikom tego ujęcia czystość pobieranej stąd wody.

Do źródła, od strony południowo-wschodniej, prowadziła specjalna ścieżka (również brukowana kamieniami), zakończona już nad samym lustrem wody drewnianą kładką. Zachowały się tu bowiem dość liczne fragmenty zwęglonego drewna, zalegające dokładnie na przedłużeniu w/w ścieżki. Udało się wypreparować część tego drewna, a pozyskane tu próbki zostaną w późniejszym terminie przekazane do badań specjalistycznych (datowanie radiowęglowe oraz analiza dendrologiczna).

Znajdowany w warstwach dennych zbiornika wodnego niezbyt liczny materiał ceramiczny można uznać za prawie jednolity (w ok. 90%) chronologicznie z XI-XII w. Pozwala to łączyć czas powstania sztucznego zbiornika z drugą fazą funkcjonowania grodu w Grodzisku, tj. od poł. XI do XII/XIII w.

Materiały z badań do momentu ich opracowania zostały zdeponowane w Instytucie Archeologii UW. Tegoroczne badania były ostatnim sezonem wspólnego rozpoznania grodziska.

Po całkowitym opracowaniu dotychczasowych wyników badań przewidziane jest podjęcie systematycznych wykopalsk na terenie osady przyrodowej — Grodzisk, stan. 3.

Gronowo, gm. Lubież,
woj. toruńskie,
St. 1 i 2

Uniwersytet Mikołaja Kopernika Instytut
Archeologii i Etnografii Zakład Archeologii
Średniowiecza i Czasów Nowożytnych
w Toruniu.

Badania prowadził mgr Wojciech Chudziak (autor sprawozdania) przy współudziale mgr mgr Małgorzaty Grupy i Pawła Gurtowakiego, pod kierownictwem naukowym doc.

dr. Jerzego Olczaka. Prace finansowane z programu badań podstawowych (RPBP 11.8. „Grunwald”). Trzeci sezon badań Grodzisko wczesnośredniowieczne VII/VIII-VIII, XI w., gródek późnośredniowieczny XIII-XV w., osada podgrodowa VII-XI w.

Kontynuowano badania średniowiecznego zespołu osadniczego w okolicach Gronowa. Prace wykopaliskowe przeprowadzono zarówno na grodzisku, jak i osadzie podgrodowej usytuowanej bezpośrednio na południowy-zachód od tego obiektu. Głównym celem badań była weryfikacja wczesnej metryki grodziska oraz ustalenie zasięgu osady podgrodowej.

Stanowisko 1 — grodzisko. Przebadano obszar o łącznej powierzchni około 25 m². Założono dwa wykopy: wykop 6/89 w części południowej obiektu, na koronie wału; natomiast wykop 7/89 na środku majdanu. W wykopie 6/89 stwierdzono stratygrafię kulturową o miąższości około 5,5 m na którą składały się: piaszczysty nasyp wału oraz warstwy demolacyjno-rumowiskowe pochodzące z okresu wczesnośredniowiecznego. W wykopie 7/89 odsłonięto natomiast układ stratygraficzny o miąższości około 4 m. Młodsze warstwy powstały w wyniku podniesienia poziomu majdanu o około 2 metry w okresie późnośredniowiecznym. Powżej nich stwierdzono rumowisko konstrukcji drewnianych wału z XI wieku. Przykrywały one bliżej nieokreślony pod względem funkcji obiekt o metryce IX-wiecznej. Zarówno z konstrukcji wału, jak i z wypełniaka obiektu pobrano próby do analizy radiowęglowej. W wykopie 7/89 nie stwierdzono śladów pochodzących z najstarszej fazy zasiedlenia obiektu.

Odkryto niewielką ilość materiału ceramicznego, przęśliki gliniane i kości zwierzęce.

Stanowisko 2 — osada podgrodowa. Założono 37 wykopów łącznie obejmujących około 180 m² powierzchni. Odkryto 30 — zróżnicowanych chronologicznie — obiektów kulturowych charakteryzujących się urozmaiconą formą, wielkością i strukturą wypełniaka. Wśród nich wyróżniono m. in. jamy dziegciarskie, wędzarskie, zasobowe oraz piecowe. Z punktu widzenia zasięgu osady duże znaczenia miało ustalenie przebiegu dwóch rowów-foś pochodzących z VIII oraz 2 połowy X wieku. W części wschodniej osady, bezpośrednio przy fosie podgrodowej stwierdzono układ stratygraficzny o miąższości około 2 m. W jego partii spągowej odkryto liczne negatywy słupów nie wykazujące jednak regularnego układu.

Odbyto na osadzie kilka tysięcy fragmentów ceramiki, przęśliki gliniane, noże żelazne oraz kilka tysięcy kości zwierzęcych. Ponadto na stanowisku tym stwierdzono materiał ceramiczny KPL.

Materiały znajdują się w Instytucie Archeologii i Etnografii UMK w Toruniu.

Badania będą kontynuowane.

Hańki, gm. Bielsk Podlaski,
woj. białostockie,
St. 1, AZP: 43-87/1

Polska Akademia Nauk Instytut Historii
Kultury Materialnej Zakład Epoki Metali
w Warszawie

Badania prowadził dr Zbigniew Kobyliński przy współudziale mgr. Dariusza Krasnodębskiego (autor sprawozdania). Uczestniczyli studenci z UAM w Poznaniu, UMK w Toruniu, UJ w Krakowie, Uniwersytetu w Barcelonie, uczniowie szkół średnich z Bielska Podlaskiego a także archeolodzy amatorzy z USA. Badania finansował WKZ w Białymstoku oraz IHKM PAN. Czwarty sezon badań po przerwie. Grodzisko z fazami osadniczymi z okresu lateńskiego, VI-VII w. i XI w.

Kontynuowano prace w południowej części grodziska, na terenie arów 30 i 31 a także rozpoczęto badania północnych jego partii w arach 4, 5, 11 i 12. Łącznie przebadano 175 m² osiągając miejscami głębokość wykopów do 3,5 m.

Prace eksploracyjne w południowej części grodziska miały za cel prześledzenie dalszego przebiegu bruku kamiennego oraz układu dołów posłupowych zaobserwowanych podczas badań w latach ubiegłych. Odsłonięto dwa równoległe do siebie układy kamieni przebiegające wzdłuż krawędzi grodziska a także związany z nimi pas kilkudziesięciu dołów posłupowych. Materiał zabytkowy z tej części stanowi ceramika pochodząca w przeważającej liczbie z początku wczesnego średniowiecza, z niewielką domieszką ceramiki z okresu lateńskiego. Wśród materiału kostnego oprócz typowych pozostałości osadniczych na uwagę zasługują fragmenty przepalonych i rozdrobnionych kości ludzkich. Tak jak i w latach ubiegłych z tej części grodziska pochodzi większość zabytków wydzielonych, spośród których wyróżniają się dwie srebrne bransolety ze zdobionymi puncowaniami trąbkowatymi zakończeniami oraz wykonany z brązu kabłączek skroniowy z nanizanym paciorkiem szklanym i paciorkiem spiralnym.

Badania północnej części grodziska miały na celu wyjaśnienie funkcji i chronologii układu palenisk odkrytych podczas badań prof. Wojciecha Szymańskiego na początku lat siedemdziesiątych. Ceramika z tej części pochodzi głównie z okresu lateńskiego, z domieszką materiału wczesnośredniowiecznego. W warstwach przemieszanych przykrywających paleniska znaleziono kilkanaście ozdób wykonanych z brązu a także fragmenty foremek odlewniczych z margla. Pobrano próbki spalonego drewna do analiz C-14, ceramikę do badań termoluminescencyjnych a także ziemię do wykonania analizy paleobotanicznej.

W świetle badań z ostatnich dwóch sezonów wydaje się, że ulec powinna zmianie interpretacja funkcji jaką przynajmniej częściowo pełnił ten obiekt we wczesnym średniowieczu.

Materiały znajdują się w IHKM PAN.

Badania nie będą kontynuowane.